

רע"פ 398/14 - טל בן משה ערג' נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 398/14

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: טל בן משה ערג'

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 3.12.2013, בעפ"ג 32166-05-13, שניתן על-ידי כב' השופטים: א' טל - סג"נ; א' מקובר; ז' בוסתן

בשם המבקש: עו"ד נטע חפץ

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: א' טל - סג"נ; א' מקובר; ז' בוסתן), בעפ"ג 32166-05-13, מיום 3.12.2013, בגדרו נדחה ערעורו של המבקש על פסק דינו של בית משפט השלום ברחובות (כב' השופט י' לוי - סג"נ), בת"פ 10248-01-12, מיום 17.4.2013.

רקע והליכים קודמים

2. נגד המבקש הוגש כתב אישום מתוקן, לו צורף כתב אישום נוסף. במסגרתו של כתב האישום הראשון, אשר מחזיק שמונה אישומים, נאמר כי בחודשים אוקטובר-דצמבר לשנת 2011, פרץ מבקש לשורה של בתים בעיר רחובות, ונטל כסף מזומן ופריטים יקרי ערך שמצא בבתיים, ובכלל זאת: כסף מזומן בסכומים מצטברים לכדי 8070 ₪, 200\$ ו-100 אירו; מצלמה; טבעת אירוסין; מחשב נייד; ושעון יד. נטען, בנוסף, כי באחת הפריצות נטל המבקש "חומר הנחזה לסם מסוכן" מהבית אליו פרץ, ולאחר מכן מכר את אותו חומר לאדם שזהותו אינה ידועה למשיבה בעבור סכום שאינו ידוע. עוד מסופר בכתב האישום, כי באחת הפריצות נאלץ המבקש להחזיר את הרכוש שנטל, לאחר שבעל הבית הפתיע את המבקש בעיצומה של הפריצה. במסגרתו של כתב האישום המצורף נטען, כי ביום 22.10.2012, התפרץ המבקש לבית כנסת "תפארת ישראל" שבעיר רחובות, תוך כדי שהוא מנפץ את חלון עזרת הנשים, ומנסר את שלבי החלון של בית הכנסת.

בגין מעשים אלו יוחסו למבקש 7 עבירות של התפרצות לבית מגורים או בית תפילה בכוונה לבצע גניבה, לפי סעיף 406(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); 5 עבירות של גניבה, לפי סעיף 384 לחוק העונשין; עבירה של ביצוע עסקה אחרת בסם מסוכן, לפי סעיף 13 לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: פקודת הסמים); שתי עבירות של היזק בזדון לרכוש, לפי סעיף 452 לחוק העונשין; עבירה של ניסיון גניבה, לפי סעיף 384 וסעיף 25 לחוק העונשין; ועבירה של הסגת גבול, לפי סעיף 447 לחוק העונשין.

3. ביום 17.4.2013, הורשע המבקש, על יסוד הודייתו, בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום, וביום 13.5.2013, גזר בית משפט השלום את דינו של המבקש. בפתח גזר הדין, ציין בית משפט השלום, כי מתסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו של המבקש, עולה כי ברקע העבירות עומדת התמכרותו של המבקש לסמים, עוד צוין, כי מאז פתיחת ההליכים בעניינו נוטל המבקש חלק בהליך טיפולי, בקהילה הטיפולית "בית אור אביבה", טיפול המצוי בשלבי הסופיים. לעניין מתחם העונש ההולם, ציין בית משפט השלום מחד גיסא את מספרן הרב של מעשי הפריצה ואת עזות המצח שאפיינה את המבקש בעת ביצוע ההתפרצויות, ומאידך גיסא את היעדרו של תכנון מוקדם ואת רמת התחכום הנמוכה שגילה המבקש. לאור האמור הגיע בית משפט השלום למסקנה, כי אירועי הפריצה והסגת הגבול אינם נמצאים ברף חומרה גבוה של העבירה, ונקבע עבור כל אחד מעבירות הפריצה מתחם עונש הולם הנע בין 5 ל-24 חודשי מאסר לריצוי בפועל. עוד נקבע, כי מתחם העונש ההולם את עבירת העסקה בסם מסוכן נע בין שני חודשים ל-12 חודשי מאסר. לצד החומרה, ציין בית משפט השלום את עברו הפלילי המכביד של המבקש, הכולל, בין היתר, הרשעות מרובות בעבירות רכוש וסמים, בגינם הוא ריצה תקופות מאסר ממושכות. בנוסף, התייחס בית משפט השלום לשיקולי השיקום, וקבע כי המבקש לא הוכיח כי הוא השתקם או כי "קיים סיכוי של ממש שישתקם". בית משפט השלום ציין, כי מהתנהלותו של המבקש בעבר עולה מעין "דפוס פעולה", לפיו המבקש חוזר ומדגיש, במסגרת ההליכים המשפטיים המתנהלים נגדו, את שיקולי שיקומו ומחויבותו להליך השיקומי, אך לאחר שחרורו הוא חוזר לסורו, וממשיך לבצע עבירות, לצורך מימון התמכרותו לסמים מסוכנים.

לאחר הדברים האלו, גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: בגין כל אחת מעבירות ההתפרצות והסגת הגבול נגזרו על המבקש 10 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 8 חודשי מאסר על-תנאי, לבל יעבור המבקש, במשך 3 שנים, אחת מהעבירות בהן הורשע; וקנס בסך 5,000 ₪. בגין ההרשעה בביצוע עסקה אחרת בסם מסוכן נגזרו על המבקש 2 חודשי מאסר לריצוי בפועל; ו-4 חודשי מאסר על-תנאי, לבל יעבור המבקש, במשך 3 שנים, אחת מן העבירות בהן הורשע או כל עבירה בניגוד לפקודת הסמים המסוכנים. עוד נקבע, כי עונשי המאסר בפועל ירוצו באופן מצטבר חלקית, באופן שעל המבקש לרצות 5 שנות מאסר, בניכוי ימי מעצרו. בית משפט השלום דחה את

בקשתו של המבקש לעיכוב ביצוע עונשו.

4. המבקש ערער על גזר דינו של בית משפט השלום לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, ובמקביל הגיש בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר אשר הוטל עליו. ביום 23.5.2013, הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ביצוע עונש המאסר עד להכרעה בערעור, ונקבע כי בתקופת הביניים ימשיך המבקש לשהות בקהילה הטיפולית "בית אור אביבה".

ביום 28.10.2013, הוגש לבית המשפט המחוזי תסקיר שירות מבחן עדכני בעניינו של המבקש, ממנו עולה התרשמותם החיובית של גורמי שירות המבחן מההתקדמות שחלה בשיקומו של המבקש. צוין בתסקיר, כי ריצוי עונש מאסר בשלב זה, עלול לפגוע בצרכי שיקומו של המבקש, ולפיכך הומלץ להפחית משמעותית ממשך עונש המאסר שהוטל על המבקש, לצד הטלת צו מבחן עליו.

ביום 1.12.2013, הוגשה לבית המשפט המחוזי הודעת עדכון מטעם שירות המבחן, במסגרתה צוין כי ההליך השיקומי בעניינו של המבקש בבית אור אביבה הופסק "לאור הידרדרות במצבו".

ביום 3.12.2013, דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של המבקש. בפסק הדין הובהר, כי הטיפול במבקש הופסק משום שבדיקות שתן שנערכו לו העלו בבירור שהוא המשיך להשתמש בסמים. לפיכך, קבע בית המשפט המחוזי כי "נשמט הטיעון המרכזי בערעור". בבחינת למעלה מן הצורך, הזכיר בית המשפט המחוזי את עברו הפלילי המכביד של המבקש ואת חומרתן של העבירות בהן הורשע, והוסיף כי ברור כיום שהיה יסוד איתן לקביעתו של בית משפט השלום, בנוגע לסיכויי השיקום הנמוכים של המבקש.

בקשת רשות הערעור

5. המבקש טוען בבקשתו כי היא מעלה סוגיה "אנושית-מצפונית", בשל תחושת חוסר הצדק העולה מפסק דינו של בית המשפט המחוזי. לשיטתו של המבקש, נוכח ההתקדמות שחלה בהליך שיקומו במשך השנה שהוא שהה ב"בית אור אביבה", לא היה מקום לדחות את ערעורו בשל מה שנתפס על ידו כ"מעידה חד פעמית". עוד טען המבקש, כי בקשתו מעלה שאלה עקרונית, שעניינה באפשרות לבסס את הקביעה, לפיה לא קיימים סיכויים, של ממש לשיקומו, בעקבות שימוש חד פעמי בסם. לגישת המבקש, ניתן ללמוד על סיכויי שיקומו הגבוהים מתסקירי המבחן החיוביים שהוגשו לגביו, ומן העובדה שהוא לא השתמש בסמים במשך שנתיים רצופות. לפיכך, כך נטען, היה על הערכאות הקודמות לחרוג ממתחם הענישה ההולם שנקבע, בהתאם להוראת סעיף 40ד לתיקון 113 חוק העונשין.

דיון והכרעה

6. לאחר עיון בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות.

7. הלכה שקנתה לה שביתה בשיטת משפטנו היא, כי בקשות רשות ערעור תתקבלנה במשורה, ואך במקרים המגלים שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה עקרונית רחבת היקף, החורגת מעניינם של הצדדים לבקשה, וכן

במקרים חריגים בהם קיים חשש מפני עיוות דינו של המבקש או משיקולי צדק כלפיו (רע"פ 1688/14 כץ נ' מדינת ישראל (9.3.2014); רע"פ 617/14 לוי נ' מדינת ישראל (4.3.2014); רע"פ 189/14 מודלג' נ' מדינת ישראל (3.3.2014)).

בקשת רשות הערעור שלפניי אינה מגלה כל שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה עקרונית, וכל כולה נסבה סביב עניינו הפרטני של המבקש והערכת סיכויי שיקומו, לאור הנסיבות הקונקרטיות האופפות את הליך השיקום. בנוסף, לא מצאתי כי הבקשה שלפניי מגלה חשש מפני עיוות דינו של המבקש או כי מתקיימים שיקולי צדק כלפיו, המצדיקים היעדרות לבקשה. די בטעמים אלו בלבד על מנת לדחות את בקשת רשות הערעור.

8. עוד ראוי להדגיש, כי הבקשה שלפניי מכוונת נגד חומרת העונש שהוטל על המבקש. יש לשוב ולהזכיר בעניין זה, כי, ככלל, טענות הנוגעות לחומרת העונש לא יצדיקו מתן רשות ערעור, למעט במקרים חריגים בהם עונשו של המבקש חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הראויה והנוהגת במקרים דומים (רע"פ 1866/14 זקן נ' מדינת ישראל (13.3.2014); רע"פ 189/14 מודלג' נ' מדינת ישראל (3.3.2014); רע"פ 8767/13 לביא נ' מדינת ישראל (3.3.2014)). בנידון דידן, לא מצאתי כי עונשו של המבקש חורג באורח קיצוני ממדיניות הענישה הראויה והמקובלת. המבקש פרץ לשורה ארוכה של בתים ולבית כנסת, תוך שהוא מנפץ בחלק מהמקרים חלונות ושמשות, וגונב כסף מזומן ופריטים יקרי ערך לצורך מימון התמכרותו לסמים. מיותר לציין את חומרתם היתרה של העבירות, את הפסול הרב הטמון בהם. עבירות ההתפרצות והגניבה, הפכו, למרבה הצער, לנפוצות במחוזותינו, הן פוגעות ברכושו של הציבור, מערערות קשות את תחושת ביטחונו, ומנפצות לרסיסים את התפיסה לפיה ביתו של אדם הוא מבצרו. בית משפט זה עמד, לא פעם, על כך שחומרתן של העבירות, לצד נפוצותה של התופעה, מצריכות נקיטת יד קשה עם העבריינים. יפים, לעניין זה, דברי השופט א' רובינשטיין ברע"פ 1708/08 לוי נ' מדינת ישראל (21.2.2008):

"בית המשפט המחוזי צדק גם צדק משהטעים את הצורך בחומרה בענישה בעבירת התפרצות ובעבירות הרכוש בכלל, שהיו - אפשר לומר - למכת מדינה, למקור דאגה וטרזניה לאזרחים רבים ולפגיעה בתחושת ביטחונו. נקל לשער את החוויה הקשה העוברת על קרבנות הפריצה, בשובם לביתם והנה הפיכת סדום ועמורה בתוכו וחפצים וכסף נעלמו ואינם, ולעיתים קרובות משמעות הדבר היא כי הרכוש יירד לטמיון, שכן העבריין לא יילכד".

9. לקראת סיום, מצאתי להתייחס לקביעותיהן של הערכאות הקודמות בדבר סיכויי שיקומו הנמוכים של המבקש. סעיף 40ד' לחוק העונשין, קובע כי בשלב גזירת העונש, רשאי בית המשפט לחרוג ממתחם העונש ההולם את מעשיו של הנאשם, אם נמצא כי הוא "השתקם או כי יש סיכויי שישתקם". בענייננו, גורס המבקש, כי נוכח השלבים המתקדמים בהם מצוי הליך שיקומו, היה על בית המשפט לסטות ממתחם הענישה ההולם, וזאת חרף העובדה שהוא נתפס בקלקלתו כשהוא משתמש בסמים מסוכנים. אין בידי לקבל טענה זו.

ראשית, יש להדגיש כי סיכויי שיקומו הגבוהים של הנאשם אינם מובילים, בהכרח, למסקנה כי על בית המשפט לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם. בהחלט ייתכנו מקרים, בהם יתר השיקולים הרלוונטיים לעונש, דוגמת חומרת המעשים או נסיבות ביצועם, לא יצדיקו חריגה ממתחם העונש ההולם, חרף קיומם של סיכויי שיקום גבוהים, והדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט, שכן המחוקק נקט בלשון "רשאי" ולא "חייב".

שנית, עיון בתסקירי שירות המבחן, ובחוות הדעת שהוגשו מטעם הגורמים המטפלים ב"בית אור אביבה", מגלה אמנם, כי המבקש רשם התקדמות ניכרת במסגרת שיקומו. יחד עם זאת, יש לזכור כי למבקש עבר פלילי מכביד, הכולל הרשעות מרובות בעבירות רכוש, כאשר רובן בוצעו על רקע התמכרותו לסמים מסוכנים, ולצורך מימון רכישת הסם. עוד ראוי לציין, כי המבקש חזר והבטיח במסגרת הליכים קודמים, כי הוא יחזור ויעלה על דרך המלך, וייגמל משימוש בסמים ויחדל מאורח חייו העברייני. ואולם, חרף הבטחותיו אלה, ולמרות העובדה שהוטלו עליו תקופות מאסר משמעותיות בעבר, שב המבקש בכל פעם לסורו, וחזר להשתמש בסמים ולבצע עבירות רכוש. בנסיבות האלו, חובת ההוכחה המוטלת על המבקש היא כבדה במיוחד, ומצופה ממנו כי הוא יתנהג ללא דופי. שימוש בסמים, בעודו מצוי במסגרת טיפולית ובתוך התקופה שבה ערעורו היה תלוי ועומד, לא רק שאינו עולה בקנה אחד עם המצופה מהמבקש, אלא שיש בו כדי להטיל צל כבד על כל הליך השיקום בו החל המבקש, וללמד על סיכויי השיקום המבוטלים. לפיכך, לא מצאתי כל פגם בקביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה השימוש בסמים שמט את הקרקע מתחת לטענותיו ולערעורו של המבקש.

10. על יסוד הדברים האלו, דין בקשת רשות הערעור להידחות.

ניתנה היום, י"ד באדר ב' התשע"ד (16.3.2014).

שׁוֹפֵט